

HUDI JÓZSEF

A pápai zsidóság 1803. évi összeírása

APÁPAI VÁROSTÖRTÉNETI IRODALOM áttekintése során azt tapasztalhatjuk, hogy a város gazdasági, kulturális életében nagy szerepet játszó zsidóságról viszonylag kevés feldolgozás született.¹ Az 1890-es évek derekán, amikor a helyi értelmiség a magyar állam millenniumára készülve, várostörténeti monográfia összeállításán fáradozott, még gazdag forrásanyag állt rendelkezésre, bár a zsidó hitközség levéltára csak részben maradt fenn.² A XX. században a két világháború mind a város, mind az Esterházy uradalom anyagát megtizedelte. A holokauszt következtében a zsidóság nagyobb részt elpusztult, a túlélők többsége kivándorolt, dokumentumaik megsemmisültek.

A város töredékesen fennmaradt iratait a Veszprém Megyei Levéltár, az uradalom hiányosan fennmaradt gazdasági levéltárát a Magyar Országos Levéltár vette át.³ Ezen iratanyag számos forrást őriz a pápai zsidóság múltjából, melyek rendszeres feltárása és feldolgozása még nem történt meg, bár az uradalom gazdálkodásáról, igazgatásáról már több figyelemre méltó tanulmány született.⁴

Az Esterházy uradalmi levéltárakban több, a zsidóságra vonatkozó irategyüttest őriznek a XVIII–XIX. századból, ami bizonyítja, hogy a főúri

¹ LÁNG Jehuda-Gyula: A pápai zsidóság emlékkönyve. Tel-Aviv, 1972. — SZALAI Antal: A pápai zsidóság története és a hitközség szerepe a város társadalmi életében. Pápa, 1996. (Jókai füzetek 19.) — Uő.: A pápai zsidóság asszimilációs törekvései 1600–1944. Pápa, 2003. (Jókai füzetek 37.)

² Ennek alapján az első vázlatos feldolgozás SCHOOR Ármin: A pápai izr. hitközség történetéből. = KAPOSSY Lucian (összeáll.): Pápa város egyetemes leírása. Pápa, 1905. 197–200.

³ VeML V. 2., 11., 12. Pápa város feudális levéltára 1732–1848. MOL P 1216. Az Esterházy család pápai uradalmának lajtromozott iratai.

⁴ FÜLÖP Éva: A pápa-ugod-devecseri Esterházy-uradalom megszervezése a 18. század folyamán. = Tanulmányok Pápa város történetéből a kezdetektől 1970-ig. Pápa, 1994. 225–281., HUDI József: Esterházy Károly birtokigazgatása levelezése tükrében (1759–1799). = Emlékkönyv galántai és fraknoi gróf Esterházy Károly egri püspök, Pápa város földesura, mecénása és építtetője halálának kétszázadik évfordulója tiszteletére. Pápa, 2000. 77–89. — LÁSZLÓ Péter: A pápa-ugod-devecseri uradalom a 18. század második felében. = Acta Musei Papensis / Pápai Múzeumi Értesítő 7 (1997) 109–124. Tudomásunk szerint pápai vonatkozású levéltári anyag a család fraknoi levéltárában is van, de az a kutatás számára jelenleg nem hozzáférhető.

család uradalmaiban mindenütt befogadták az osztrák örökös tartományokból és máshonnan érkező izraelitákat.⁵ A Devecserben élő Hirschl Izsák és Jakab 1706-ban s később bőrrel és posztóval kereskedett.⁶ A Pápán élő zsidó családok tudvalevőleg 1748 tavaszán kaptak védlevelet Esterházy Ferencről, ami rendezett viszonyokat teremtett a később betelepülők számára is.⁷ Mivel az uraság továbbra sem gördített akadályt a letelepedés elé, a közösség dinamikusán gyarapodott: 1744-ben 12, 1785-ben 86, 1847-ben 601 családot tartottak nyilván. Ez idő alatt 48-ról 2947-re nőtt a zsidóság lélekszáma, s ezzel a Dunántúl legnagyobb és legjelentősebb zsidó községe jött létre.⁸

Az Esterházy-levéltárban őrzött 1803. évi összeírás eredeti példányán elírázó feljegyzés nincs, így annak keletkezéstörténetéről keveset tudunk. Az irat a hitközségi választásokra vonatkozó többi ügyirattal együtt került levéltárba. A kimutatás minden bizonnyal földesúri adóösszeírás, mely a város belterületére (belsőváros, külső városok) és külterületére (Sávoly puszta, Simaháza puszta) terjedt ki. Magában foglalta a letelepedett (házas és házatlan) zsidókat, a honiakat (indigenae), idegeneket (extranei). Az összeírás utcánként és házanként történt, külön jegyezték fel a háztulajdonosokat, s külön a zselléreket. Az utóbbiak esetén a szállást adó háztulajdonos nevét is rögzítették. Az összeírás nem terjedt ki a város teljes zsidó népességére, hanem csak azokra, akik földesúri telken éltek, s ezért az uraságnak adóztak.

Első ránézésre meglepőnek tűnik, hogy házas, vagyis háztulajdonos zsidók mindössze 6 utcában laktak, mégpedig a Belsővárosban (a Kristóf, Szent László, Ispitály, Új, Hosszú utcában), továbbá az alsómajoroki Devecser[i] utcában. Ha figyelembe vesszük, hogy ugyanekkor a reformátusok a Belsővárosi, Hosszú, Téglá, Potsotaszeri, Kis, Ujvárosi utcában laktak, egyértelműen megállapítható, hogy a zsidók fizikailag is elkülönültek, mivel a Belsőváros nyugati felében, az Ispitály utcában és annak környékén lévő negyedben éltek.⁹

⁵ Az Esterházy-birtokközpontok közül Kismartont (Eisenstadt), Pápát említi KATZ, Jakov: Végzetes szakadás. Az ortodoxia kiválása a zsidó hitközségekből Magyarországon és Németországban. Bp., 1999. 48.

⁶ BÁNKÚTI Imre: Veszprém megye a Rákóczi-szabadságharcban 1703–1711. S. a. r. és szerk.: Hudi József. Veszprém, 2005. 83. (Balatonfüred Városért Közalapítvány kiadványai 18.)

⁷ SCHOOR 1905. 197.

⁸ HUDI József: A pápai zsidó község és önkormányzata 1748–1848. = ...és hol a vidék zsidósága?... Történeti és néprajzi tanulmányok a falusi, mezővárosi zsidók és nemzsidók együttéléséről. Szerk.: Deáky Zita–Csoma Zsigmond–Vörös Éva. Bp., 1994. 41. (Centrál-Európa Alapítványi könyvek 2.)

⁹ DREL II. 62. A Pápai Református Egyházközség iratai. Az „egyházi szolgák” készpénzbeli és természetbeni fizetésének kivetése 1803. évre. Pápa, 1803. március 12. A két összeírást, mivel helyrajzi azonosító adatot nem tartalmaznak, nem lehet „egymásra vetíteni”.

A zsidók házszerzését két tényező nehezítette: a földesúr várospolitikája és a keresztények elővételi joga. A földesúr igyekezett visszavenni a földesúri adó alól korábban felszabadított, ún. inscriptionalis házakat, továbbá megvásárolni a nemesi telkeket, hogy a telkek minél nagyobb részét magáénak mondhasa, s azok felett diszponálhasson.¹⁰ Gróf Esterházy Károly kezdetben nem engedélyezte a zsidók házvásárlását. 1766-ban azonban – látva, hogy a nemesek bejelentés nélkül is eladják nekik házaikat – lehetővé tette, hogy nemesek cenzuális házait a zsidók vásárolhassák meg.¹¹ A későbbiekben feltehetően a megüresedő földesúri házak egy részét is zsidóknak adták el, arra azonban ügyeltek, hogy az uradalmi házak közé zsidó tulajdonos ne kerüljön.¹²

A kialakult gyakorlat szerint eladó ház esetén zsidó vevő akkor jöhetett szóba, ha a keresztények nem kívántak vásárolni, s a városi tanács és a zsidó község is egyöntetűen támogatta az illetőt. Csak szorgalmas, jó magaviseletű zsidó élvezhetett támogatást. Végül az úriszék döntött a kérelmező ügyében.¹³ A zsidóság meggyökerezésének folyamata ily módon a letelepedési engedély¹⁴ megszerzésén, a foglalkozás szabad gyakorlásán, házszerzésen át vált teljessé. Sokan azonban letelepedési engedély nélkül próbáltak szerencsét, s a nemesi fundusokon épült szabad házakban húzták meg magukat.

A földesúrnak adózó zsellérek 1803-ban szétszórtan éltek: többségük a Belsővárosban, kevesen a Külső Városban (másként az Alsó és Felső Majorokban).¹⁵

Az adót vagyoni helyzetüknek megfelelően vetették ki rájuk. A házas zsidók 8, a házatlanok 3, az idegenek, máshova valók (extranei) 2 forint adót

¹⁰ HARIS Andrea: Telkek és tulajdonosok. A pápai „Hoszu uttza” krónikája a 17–18. században. = Koppány Tibor hetvenedik születésnapjára. Tanulmányok. Bp., 1998. 343–372.

¹¹ MOL P 1216. Capsa 51. Nro. 1. Prefektusi levélmásolati könyv (1759–1766). Tóth István levele Esterházy Károlyhoz. Pápa, 1766. február 21. Esterházy megfogadta uradalmi tisztje javaslatát, s március 2-án kelt válaszában kimondta: „Igy lévén a’ dolog megengedheti kegyelmed a’ Sidóknak, hogy mind az majorokban, mind az belső városban házokat vehessenek.”

¹² HARIS Andrea: i. m. 348. Az uradalom 1824-ben, Neumann Ábrahám házvásárlása kapcsán nemtetszését fejezi ki amiatt, hogy uradalmi házak között zsidó lakjon.

¹³ MOL P 1216. Capsa 64. nro. 265. Protocollum Resolutionum Papensium (1816–1820). 1816. Nro. 44. Schlesinger Mózes házvásárlási ügye.

¹⁴ Letelepedési engedély (incolatus) kiadása a levéltári források szerint földesúri jogkörbe tartozott, ilyen engedélyért a házat venni szándékozó nemesek is folyamodni szoktak. Ha incolatus-ügyben a földesúr kikérte az adott céh és a város véleményét, az pusztán „jóakaratóból” történt. A polgárjog adományozása és megvonása viszont a belsővárosi tanács hatáskörét képezte. MOL P 1216. Capsa 66. Nro. 85. Forintos János levele az uradalmi prefektushoz. Pápa, 1838. december 15. A megtúrt helyzetű zsidó a rendi világban nem kaphatott polgárjogot.

¹⁵ 1804-ben az Alsómajorokban 11, a Felsőmajorokban 16 zsidó adózót írtak össze. MOL P 1216. Capsa 61. Nro. 113. Pápai zsidók 1804. évi adóösszeírása.

FORRÁSKÖZLÉS

fizettek. A koldusok, szegények, özvegyek adómentességet élveztek. Az adófizetők (állandó lakosok) esetén pontos lokalizálás lehetséges, a bizonytalan jogi helyzetűeknél azonban elvétele jegyezték fel a lakásukat, így őket összevontan foglaltuk táblázatba:

1. sz. táblázat

A pápai zsidóság területi és társadalmi megoszlása 1803-ban

Sorszám	Utca neve	Adózó helyzete		Összesen
		házas	háztalan	
1.	Devecser[i] u.	3	–	3
2.	Fölső Majorok	–	2	2
3.	Hosszú u.	1	2	3
4.	Ispitály u. (bástyaig)	19	49	68
5.	Kristóf u.	1	27	28
6.	Laki u.	–	4	4
7.	Szent László u.	9	–	9
8.	Új u.	1	12	13
9.	Víz u.	–	4	4
10.	–	Extranei		15
11.	–	Indigenae		21
12.	–	Subinquinini		4
Mindösszesen				173

A XIX. század elején az összeírásban tükröződő zsidóság lélekszáma – a jövevényeket is beleértve – legfeljebb 700–900 lélekszámú lehetett, de folyamatosan gyarapodott.¹⁶ 1834-ben 1367, 1847-ben megközelítette, 1848-ban pedig – az engedély nélkül itt tartózkodókat is figyelembe véve – már jóval meghaladta 3000 főt.¹⁷

1803-ban a hitközség élén Rapaport Wolf rabbi állt, akit 1793-ban (vagy még korábban) választottak meg.¹⁸ A bírói tisztséget Krausz Salamon töltötte be, helyettese Liebl Sándor volt.¹⁹ Több személy esetén a foglalkozást is feltüntették: Selig Buchbinder (könyvkötő), Khupl Liebl könyvkötő (Buchbinder), Herschl Izsák hentes (Fleischer), több személy esetén a Laufer meg-

¹⁶ Az adózók számát alapul véve, négyszeres-ötszörös szorzót alkalmazva számoltunk.

¹⁷ HUDI József: Pápa város önkormányzata a későfeudalizmus időszakában (1730–1847). Pápa, 1995. 108–109. (Fejezetek Pápa város történetéből 2.)

¹⁸ SCHOOR 1905. 198. Schoor azt írja, hogy egyesek szerint 1781 óta szolgált. Szalai Antal szerint 1781–1826 között volt főrabbi. Vö. SZALAI 1996. 25.

¹⁹ Az 1803. évre szóló választást 1803. január 8-án, az 1804. évre szólót 1803. december 28-án tartották. Decemberben Frum Lázár lett a bíró. MOL P 1216. Capsa 61. Nro. 113. Jelentések az elöljáróság választásáról, 1803.

jelölés szerepel (Herschl Jakab, Szerdahelyi Mózes), Báron József „uraság árendása” volt. Több esetben a családnév egyúttal foglalkozást sejtet: Schneider Ábrahám, Schneider Izsák, Schneider Lippman, Schneider Sámuel a szabómesterséget űzhette. Bár a foglalkozást kevés alkalommal jelölték, a későbbi összeírások alapján megállapítható, hogy a család- és háztartásfők többsége kereskedéssel és iparral foglalkozott.²⁰

A máshonnan származók kijelölik a betelepülés irányait: Pápa környékéről (Csögle, Doba, Kerta, Nemesszalók, Tapolcafő falvakból), Veszprém vidékéről (Palota mezővárosból), a Balaton-felvidékről Dörgicse, Tördemic, Zsid (Zala vm.) községekből, de érkeztek Sopron megyéből (Beled, [Rába]-Szentandrás község), Győr megyéből (Ásvány község), Mosonból (Frauenkirchen) és Bécsből (Vienna) is. Akadt olyan is, aki Baranyából (Ürög) jött ide. Következzék a zsidóság összeírása:²¹

A[nn]o 1803. die 20. Junii.

Pápai belső, és külső városi zsidók így conscribaltattak:

<i>[Utca]</i>	<i>[Név]</i>	<i>[Adó összege]</i>
		<i>f. xr.</i>
<i>Házasszidók</i>		
Xtóff utzáb[an] ²²	Liebl Szaltzer	8
Sz[ent] László Utza	Abraham Naiman	8
	Raphael Groszpart	8
	Liebl Kruppel	8
	Herschl Toch	8
	Samson Levi	8
	Liebl Raichenfeld	8
	David Izrael	8
	Bennyamin Hertman	8
	Salamon Krausz judex ²³	8
Ispitál Utza	Isak Golt	8
	Moises Frenkl	8
	Moises Liebl Hertman	8

²⁰ HUDI 1994. 39–57., illetve lásd jelen számunkban JAKAB Réka esettanulmányát.

²¹ Az összeírásban szereplő személyneveket, utcanéveket eredeti helyesírással írtuk. Az összeolvasásban Köblös József segített, munkáját ezúton is megköszönöm.

²² Kristóf utcában. Az első három sor elején arab sorszámozást alkalmaztak, a későbbiekben viszont elhagyták.

²³ judex (latin) = bíró

FORRÁSKÖZLÉS

	Volf Grinbaum	8
	Raphael Bekshaim	8
	Moises Flaisser	8
	Strutz Aron	8
	Liebl Salamon Levi	8
	Jacob Salamon	8
	Ella Bedege Mejerin	8
	Selig Puchbinter	8
	Josue Boem	8
	Izrael Stern	8
	Lazar Frum	8
	Ss ²⁴ Ablesz Jakob	8
	Liebl Max Flaisser	8
	Moises Roth	8
	Samuel Markus Haitler	8
	Lazar Groszpart	8
Uj Utza	Adam Munk	8
Hosz[sz]u Utza	Successor[es] Lieb Krausz	8
Devetser Utza	Moises Stainer Bonyhárd	8
	Salamon Grotta	8
	Joseph Herschl Vexler	8
	<i>Inquilini</i> ²⁵	
Xtóff Utza	Náthán Materstarfer apud D. ²⁶	
	Csoknyai	3
	Vidua Juditha Ablatin apud D. Csoknyai	
	Vidua Salamon Grinfeldén apud sutorem Bisitzkÿ	–
	David Naiman apud D. Talian	3
	Salamon Billitz apud Anton Tdornkartner	3
	Billitz Elkán in Savol ²⁷	3
	Isak Billitz in Simaház ²⁸	3

²⁴ Ss. = successores (latin) = örökösei

²⁵ inquilini (latin) = zsellérek

²⁶ apud D. = apud dominum (latin) = úrnál

²⁷ Sávoly pusztán (Pápa határában).

²⁸ Simaháza pusztán (Pápa határában).

Samuel Sraiber apud questorem	
Schvarz	3
Mendicus ²⁹ Gersen Hüller apud	
Gitzi Páll	–
Samson Alkonen apud Soós Adán	3
Kasman Levi apud Anton	
Jugenvürth	3
Isak Liebl Aizenstac ³⁰ apud	
Raphael Grospart	3
Nathan Liebl apud Khipper Páll	
vietor[em]	3
Abraham Riede apud Khipper Páll	
vietor[em]	3
Liebl Sándor subjudex apud	
Joannem Patsai	3
Volf Rechnitz apud Szebenyovszky	3
Joseph Gothard apud Sanson Levi	3
Rebeka Ablesz apud Samson Levi	3
Kuppel Openhaimer apud Liebl	
Raichenfeld	3
Aron Vüllner apud Mathiam	
Prohazka	3
Vidua Isak Szingerin apud	
Mathiam Prohazka	3
Adam Lebenfeld apud sartor[em]	
Khunt	3
Abraham Fischl apud Joann[em]	
Markovits	3
Fellner Simon [apud] Joann[em]	
Markovits	3
Joseph Hertman apud Benjamin	
Hertman	3
Vidua Malka ³¹ Freindin apud Israel	
Fraind	3
Rachel Fraindin apud Israel Fraind	–

²⁹ mendicus (latin) = koldus

³⁰ helyesen: Eisenstadt/Kismarton

³¹ Előbb *Marka*, majd átjavitva, alig olvasható.

FORRÁSKÖZLÉS

Ispitál Utza	Markus Grúnbaum apud Milkovits	
	János	3
	Moises Schlesinger apud Osváld	3
	Daniel Krakau apud Hegyi	3
	Filip Vainer apud Hegyi	3
	Jurist Khuppl Prespurger apud Hegyi	–
	Rabbinus Rabbaboth Volff apud Rephain	–
	Seligh Pekk apud Rephain	3
	Lazar Klain apud Rephain	3
	Majer Spitz apud Vekerle	3
	Nathan Schnaider apud Vekerle	3
	Zacharias Bek apud Vekerle	3
	Bernard Tentzer apud Vekerle	3
	Josue Téth apud Isak Gold	3
	Hirsl Schvarz apud Repha[i]n	3
	Magister Enoch Italien apud Paldauf	3
	Vidua Khanna Mendica ³² apud Paldauf	–
	Isak Herschl Flaisser apud Pfaffenslager	3
	Samuel Pintshuff apud Marton Professor ³³	3
	Abraham Stern apud Aszelsperger Braxator[em]	3
	Matyas Pekk apud Betsei	3
	Isak Salamon apud Betsei	3
	Majer Schnaider apud Moises Frankl	3
	Magister Aron Aizler apud Grinbaum	3
	Markus Aizler apud Grinbaum	3
	Seligman Betlehem apud Paphel Betlehem	3

³² mendica (latin) = koldusnő

³³ Mándi Márton István (1760–1831), a református kollégium professzora.

	Liebb Rechnitz apud Jacob Salamon	3
	Vidua Salamon Pekk apud Jacob Salamon	3
	Samuel Szerdahel apud Ella Bedege Majerin	3
Ad menia ³⁴	Jacob Klain apud Kiss János	3
	Kuppel Vaisz apud Kiss János	3
	Markus Liebl Haitler apud Joseph[um] Vexler	3
	Jacob Herschl Laufer [apud] Metzko György	3
	Josue Jalla [apud] Naibert Matyás	3
	Elkanen Laufer [apud] Naibert Matyás	3
	Mendicus Lebl Litman [apud] Albert Hippel	–
	Mendicus Elkonen Klain [apud] Etei Juli	–
	Samuel Toch [apud] Noztritz János	3
	Joseph Schnaider [apud] Jámбор István	3
Laki Utza	Isak Volff [apud] Veszerle	3
	Mendica Juda Liebl Vúlner [apud] Veszerle	3
	Majer Vúlner [apud] Veszerle	–
	Mendicus Michl Nasz [apud] Sipos Lórintz	3
Ispítál Utza	Joel Bedege apud Szarka István	3
	Israel Liebl Khon [apud] Samuel Csutorás	3
	Isak Liebl Gosa [apud] Rebeke Ablotin	3
	Mendicus Fülöp Mihál [apud] Rebeka Ablotin	–
	Volff Khadlburg [apud] Tisler Joseff	3
	Khupll Liebl Puchbinter [apud] Tisler Joseff	3

³⁴ ad menia (latin) = a falaknál

FORRÁSKÖZLÉS

	Isák Schnaider [apud] Tisler Joseff	
	Juda Beer Khon [apud] Lazar	
	Grozbart	3
	Izrael Nasz [apud] Samuel Markus	
	Haitler	3
	Gaspar Markus [apud] Nemeth	
	György	3
	Abraham Schnaider [apud] Mátsits	3
Uj utza	Moises Taitis apud Adam Munk	3
	Nathann Nasz [apud] Rudi Páll	3
	Joachim Veltner [apud] Ribianszký	3
	Liebl Pinkutz [apud] Torma Ferenz	3
	Mendicus Mandl Abraham [apud]	
	Csoknai Páll	–
	Vidua Abraham Ferenczne [apud]	
	Csoknai Páll	–
	Abraham Veltner [apud]	
	Szombatheli	3
	Ephrain David [apud] Babotsné	3
	Magister Moises Polák [apud] Ihá-	
	szi Adám	–
	Mendicus Isak Polak [apud] Föcze	
	Mihál	–
	Samuel Schnaider [apud] Föcze	
	Mihál	3
	Vidua Raphael Joseffné [apud]	
	Orbai Joseff	–
Viz utza	Simon Hertzfeld apud Morotz	3
	Bennyamin Frum [apud] Kazimir	3
	Jachom Praizok [apud] Sútó Pintér	3
	Vidua Sari Guth [apud] Nideraiter	3
Hosz[sz]u Utza	Benedek Lunnenfeld [apud]	
	Krausz successor[es]	3
	Filepp Grúnfeld [apud] Atol	
	Samuel	3
Fölső Majorok	Juda Saltzer [apud] Polgár Mihál	3
	Baron Joseff uraság arendása	3

*Indigenae*³⁵

Ad moenia ³⁶	Joseph Tait [apud] Geltl György	
	in D[omi]nali fundo	–
	Hertzl Schnaider [apud] Barbarits	
	Mátyás	–
	Lippman Schnaider	–
	Magister Samuel Piriti apud	
	Joannem Patsai	–
	Adam Schlesinger [apud] Kiss	
	János	–
	Joseph Szergurn	–
	Moises Telek [apud] Buzás István	
	szappanyos	–
	Mandl Telek [apud] Buzás István	
	szappanyos	–
	Vidua Simon Friedlender apud	
	Pállffy	–
	Joseph Gyepes [apud] Atol Istv[án]	–
	Hujus vitricus ³⁷ [apud] Atol	
	Istv[án]	–
	Samson Marer [apud] Rohontzi	–

[Utca nélkül]

Indigenae

Herschl Csugle ³⁸ Kintli Gaspárnál	–
Mandl Tördemitz ³⁹ [apud] Adler	
Joseff	–
Herschl Liebl Klain [apud] Schwarz	
questor[em]	–
Joseph Bogor	–
Israel Zinger [apud] Ihászi Adam	–
Isak Schnaider	–
Aron Erlik	–
Jachom Bennyamin [apud] Nemeth	
György	–

³⁵ indigenae (latin) = jövevények

³⁶ ad monia (korábban: ad menia) (latin) = a falaknál, t. i. a bástyánál

³⁷ hujus vitricus (latin) = ennek a mostohaapja

³⁸ értsd: Csögle (Veszprém vm.)

³⁹ Tördemic (Zala vm.)

FORRÁSKÖZLÉS

Extranei

Viennensis	Baruch Pinkusz	2
Palota	Majer Liebl	2
Sz[ent] Miklos	Jacob Engl	2
Asván	Mihál Asvanien[sis]	2
Dörgitse	Gothard Isák	2
Sz[ent] András	Liebl David	2
Bruderstarf	Markus Isák	2
Dobaien[sis]	Selig Isák	2
Fraukirchen	Joseph Fraunkhircher	2
Kertaien[sis]	Abraham Khaufman	2
Tapoltzafeő	Moises Krausz	2
Úrógien[sis]	Elias Nobel	2
Szalokien[sis]	Samuel Jachom	2
Zsidien[sis]	Salamon Vülner	2
Beledien[sis]	Majer Polák	2

*Subinquilini*⁴⁰

Mend[icus] Asser Paur	–
Magister Martinus Dávid	–
Salamon Frelik	–
Moises Szerdahel Laufer	–

FORRÁS: MOL 1216. Az Esterházy család gazdasági levéltára. Capsa 61. Nro. 113. Pápai belső- és külsővárosi zsidók adóösszeírása, 1803. június 20.

SUMMARY

JÓZSEF HUDI

The Census of the Jewish community of Pápa in 1803

The history of the Jewish community of Pápa is difficult to search since the archives of the community completely and that of the town partly fell into ruin. But the economic archives of the landlord of Pápa, the Esterházy family, the document of which is the census, is still available. The census relative to taxation registered 173 people. Widows and poor people were exempt from taxation but owners were levied 2, 3 and 8 Forints per capita. The Jewish people lived in the western district of the inner town, however, only 24 of them owned a house. Purchasing houses was restricted by the landlord. New employees came from Vienna and Western Hungary, which shows the tendency of their social and economic relations as well.

⁴⁰ subinquilini (latin) = házatlan zsellérek. Nevüket folytatólagosan írták, mindnyájan szegénynek számítottak, adót nem fizettek.